

Sygn. akt VU 328/14

WYROK ŁĄCZNY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant stażysta Bożena Sobczyk

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. Oddział w R.

z udziałem zainteresowanych G. B., J. B., J. C., P. C., J. F., R. G. (1), R. G. (2), M. G., S. K. (1), S. K. (2), A. K., S. M. (1), S. M. (2), L. S., A. S., K. S., M. W., J. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołań Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. Oddział w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 16 stycznia 2014r. sygn. (...)

oddala odwołania.

Sygn. akt VU 328/14

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 16 stycznia 2014 roku: Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...) oraz Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. z siedzibą w R. Oddział w R.: A. K., S. M. (1), M. W., R. G. (2), M. G., R. G. (1), S. M. (2), J. Z., S. K. (2), J. F., G. B., J. C., P. C., K. S., S. K. (1), A. S., J. B. oraz L. S.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że przeprowadzona kontrola wykazała, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodów osiągniętych przez pracowników finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci „świadczeń weekendowych” wypłaconych pracownikom w miesiącach grudniu 2011 roku, kwietniu 2013 roku i czerwcu 2013 roku i „dodatкового świadczenia socjalnego” wypłaconego w styczniu 2012 roku. Pracownicy płatnika za 2011 roku nie składali wniosków o przyznanie ulgowego świadczenia z ZFŚS, nie składali zaświadczeń ani oświadczeń o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Wszyscy otrzymali świadczenia w takiej samej wysokości. Dla wypłat dokonanych w 2013 roku pracownicy wnioskodawcy składali wnioski o przyznanie świadczeń z ZFŚS. Dwóch pracowników przedłożyło dokumentację o sytuacji materialnej rodziny, pozostali zaś złożyli jedynie wnioski o wypłatę świadczeń w wysokości najniższej – bez wyliczenia dochodu na jedną osobę w rodzinie. Powyższe świadczenia tym samym realizowane były z naruszeniem ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co

oznacza że przyznane świadczenia nie mają charakteru socjalnego i stanowią przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Powyższe skutkuje uznaniem, że od uzyskanego przez pracownika przychodu należy naliczyć składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne.

Od ww. decyzji odwołał się płatnik składek, wnosząc o ich zmianę poprzez ustalenie, że wypłaty dokonane przez płatnika na rzecz zainteresowanych w miesiącach grudniu 2011 roku, styczniu 2012 roku, kwietniu 2013 roku i czerwcu 2013 roku tytułem świadczenia weekendowego oraz dodatkowego świadczenia socjalnego w ramach ZFŚS – w kwotach wskazanych w zaskarżonych decyzjach – nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Skarżący zarzucił decyzjom:

1. naruszenie § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe poprzez jego błędną wykładnię prowadzącą do przyjęcia, że świadczenia wypłacone przez płatnika w ramach ZFŚS stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne;
2. naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że wypłaty dokonane przez płatnika w ramach ZFŚS nie miały charakteru socjalnego, w szczególności poprzez błędne uznanie, że o socjalnym charakterze świadczeń wypłacanych pracownikowi decydowała ich wysokość, niezależnie od innych okoliczności świadczących o charakterze tych świadczeń: źródła finansowania świadczeń, celu wypłaty poszczególnych rodzajów świadczeń, procedury ustalania wysokości świadczeń, braku związku wypłacanego świadczenia z rodzajem wykonywanej przez uprawnionego pracy;
3. błędne przyjęcie, że pracodawca wypłacał świadczenia z pominięciem kryteriów socjalnych wymaganych ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i bez indywidualnej analizy sytuacji pracownika.

Postanowieniami z dnia 5 listopada 2013 roku Sąd połączył sprawy z odwołań od wskazanych na wstępie decyzji celem ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Zainteresowani A. K., S. M. (1), M. W., R. G. (2), M. G., R. G. (1), S. M. (2), J. Z., S. K. (2), J. F., G. B., J. C., P. C., K. S., S. K. (1), A. S. i J. B. nie zajęli stanowisk procesowych w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. z siedzibą w R. Oddział w R. jako pracodawca (płatnik składek), jest zobowiązany do odprowadzania składek do ZUS z tytułu ubezpieczeń społecznych pracowników, tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego.

(okoliczność niesporna)

Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. z siedzibą w R. Oddział w R. powstało w wyniku dokonanego w dniu 31 sierpnia 2011 roku połączenia Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. z siedzibą w R. jako spółki przejmującej ze zorganizowaną w zakresie transportu częścią przedsiębiorstwa (...) Spółką z o.o. z siedzibą w B. i wydzielenia ww. Oddziału.

Oddział stał się stroną w dotychczasowych stosunkach pracy z pracownikami przejmowanej zorganizowanej części przedsiębiorstwa.

Od 2010 roku na temat przejścia odbywały się rozmowy i negocjacje ze stroną społeczną. Negocjacje dotyczyły warunków zatrudnienia w przyszłości po upływie roku od przejścia aż do 2014 roku. Te negocjacje dotyczyły wszystkich uprawnień pracowników, w tym również dotyczących funduszu socjalnego.

W czerwcu 2011 roku w związku z planowanym wyłączeniem zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci oddziału transportowego ze spółki (...) i włączeniem do spółki (...) została zawarta umowa gwarancyjna. W myśl tej umowy pracownicy mieli zachować wszystkie uprawnienia w związku z przejściem. W lipcu 2011 roku została zawarta umowa transferowa, w której pracodawca zobowiązał się zachować dotychczasowe uprawnienia pracowników.

W myśl umowy gwarancyjnej i transferowej, nowy pracodawca podjął działania w celu utworzenia m.in. nowego ZFŚS. Związki zawodowe uważały, że regulamin powinien być taki sam, jak u poprzedniego pracodawcy, albowiem wówczas nie dojdzie go ograniczenia uprawnień pracowników. Dlatego też regulamin z dnia 1 września 2011 roku powtarzał zapisy regulaminu obowiązującego w firmie (...). Pod naciskami, że regulamin nie może mieć takich postanowień jak dotychczas, związki zawodowe zgodziły się na negocjacje z pracodawcą, w związku z czym w 2012 roku uchwalono nowy regulamin ZFŚS.

(dowód: zeznania świadków L. W. i A. N. k. 951 – k. 952 odwrot oraz A. G. k. 953 odwrot – k. 954 w aktach sprawy)

Spółka (...) ma centralę i Oddziały w R. oraz w B.. Oddział w R. nie posiada wyodrębnionych służb kadrowo-płacowych, ale jest pracodawcą w rozumieniu Kodeksu pracy. W imieniu Oddziału w R. działa dyrektor. Każdy z wyżej wymienionych 3 pracodawców ma wyodrębniony ZFŚS.

Uposażenia pracowników u ww. pracodawców są zróżnicowane i najlepiej zarabiającymi są pracownicy Oddziału w R.. Przeciętne wynagrodzenie w Oddziale w R. wynosiło około 5.800 złotych w 2011 roku, 6.500 złotych w 2012 roku, a w 2013 roku – 6.400 złotych. W centrali w latach 2011-2013 było to od 2.600 złotych do 2.800 złotych.

(dowód: zeznania świadków L. W. i A. N. k. 951 odwrot – k. 952 odwrot oraz A. G. k. 953 odwrot – k. 954 w aktach sprawy)

W okresie od 1 września 2011 roku do 31 maja 2012 roku u płatnika składek obowiązywał Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 1 września 2011 roku.

Postanowienie § 1 pkt 3 tego regulaminu określało zakres działalności socjalnej finansowanej z Funduszu, a mianowicie: usługi i świadczenia w zakresie różnych form wypoczynku i pomocy finansowej. Zgodnie z § 1 pkt 4.1. osobami uprawnionymi do korzystania z Funduszu są:

- pracownicy zatrudnieni w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy w (...) sp. z o.o. Oddział R. w R. oraz członkowie ich rodzin;
- emeryci i renciści, dla których (...) Spółka z o.o. Oddział R. w R. była ostatnim miejscem pracy poprzedzającym pobranie świadczenia emerytalnego lub rentowego oraz członkowie ich rodzin;
- członkowie rodzin pracowników zmarłych w trakcie zatrudnienia w (...) Spółce z o.o. Oddział R. w R..

C. rodzin zgodnie z § 1 pkt 4.2 są mąż, żona, dzieci własne i drugiego małżonka, przysposobione (orzeczenie sądu o przysposobieniu dziecka), w rodzinach zastępczych i będące pod opieką ustanowioną przez sąd – w wieku do 18 lat, a jeżeli się kształcą w szkole i są na wyłącznym utrzymaniu rodziców – w wieku do 25 lat oraz dzieci o orzeczonej niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym, będące pod opieką rodziców bez względu na wiek.

W następnym punkcie przewidziano, że uprawniony – osoba mogąca korzystać z ZFŚS w rozumieniu § 1 pkt 4.1 może ubiegać się o świadczenie socjalne po przepracowaniu w (...) Spółce z o.o. Oddział R. w R. jednego roku. Wyjątek stanowiła „pomoc rzeczowo-finansowa”, która mogła być przyznana z dniem zatrudnienia.

Środkami funduszu administrował pracodawca – dyrektor (...) Spółki z o.o. Oddział R. w R. (§ 1 pkt 6.2). Natomiast wysokość udzielonych świadczeń socjalnych zależała od ilości zgromadzonych na rachunku Funduszu oraz od kwot przeznaczonych na finansowanie poszczególnych celów zapisanych w rocznym preliminarzu wydatków.

W § 2 tego regulaminu określono rodzaje działalności socjalnej, które realizowane były w ramach funduszu i przybierały one postać:

- wypoczynku pracowniczego;
- wypoczynku dzieci krajowego lub zagranicznego i pobytu w żłobkach i przedszkolach;
- imprez okolicznościowych i innych świadczeń;
- pomocy finansowej.

Zgodnie z postanowieniami regulaminu wypoczynek pracowniczy obejmował tzw. wypoczynek weekendowy – na zasadzie ekwiwalentu pieniężnego.

Zasady i kryteria przydziału usług i świadczeń w zakresie działalności socjalnej określał § 2 pkt 5. Jeśli chodzi o wypoczynek pracowniczy, to zgodnie z § 2 pkt 5.1 uprawniony mógł otrzymać (po przepracowaniu jednego roku w (...) Spółce z o.o. Oddział R. w R.) ekwiwalent pieniężny, jako dofinansowanie do wypoczynku weekendowego. Wysokość i termin wypłat ekwiwalentu pieniężnego na wypoczynek weekendowy, każdorazowo były uzgadniane ze Związkami zawodowymi. Protokół uzgodnień miał być podstawą realizacji świadczenia. Kwota ekwiwalentu pieniężnego miała być zróżnicowana i zależeć miała od faktu pobierania zasiłku rodzinnego-pielęgnacyjnego przez uprawnionego pracownika.

(dowód: regulamin k. 1-7 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

W dniu 21 listopada 2011 roku (...) sp. z o.o. Oddział R. w R. wraz z przedstawicielami Organizacji (...) działających w Oddziale ustalili wspólne stanowisko w zakresie rozdysponowania środków z ZFŚS i przewidzieli m.in. świadczenia weekendowe (dla 104 uprawnionych osób) według dwóch ustalonych progów:

- w wysokości 900 złotych dla pracowników pobierających zasiłek rodzinny lub pielęgnacyjny i w wysokości 850 złotych dla pracowników nie pobierających ww. zasiłku, wypłacone przy wypłacie za miesiąc listopad 2011 roku;
- oraz dodatkowe świadczenie socjalne w wysokości 885 złotych (dla wszystkich pracowników), wypłacone przy wypłacie za miesiąc grudzień 2011 roku.

(dowód: protokół nr (...) k. 9-14 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

Płatnik wypłacił wszystkim pracownikom w grudniu 2011 roku po 850 złotych świadczenia weekendowego, a w styczniu 2012 roku po 885 złotych świadczenia dodatkowego.

(okoliczność niesporna)

Pracodawca z wywiadu wiedział, czy i którzy z pracowników mieli uprawnienia do otrzymywania zasiłku rodzinnego lub pielęgnacyjnego.

(dowód: zeznania świadka L. W. k. 951 k. 951 odwrót w aktach sprawy)

Od dnia 1 czerwca 2012 roku zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych u płatnika określał nowy regulamin z 2012 roku, uzgodniony przez płatnika składek wraz z działającymi u niego organizacjami związkowymi. Środkami funduszu administrował pracodawca – w imieniu którego działał dyrektor (...) Spółki z o.o. Oddział R. w R.. Natomiast wysokość udzielonych świadczeń socjalnych zależała od ilości zgromadzonych na rachunku Funduszu oraz od kwot przeznaczonych na finansowanie poszczególnych celów zapisanych w rocznym preliminarzu wydatków (§ 1 pkt 5 i 7).

W regulaminie tym tak samo uregulowano kwestie osób uprawnionych do korzystania z ZFŚS jak w regulaminie z 2011 roku.

W § 1 pkt 11 regulaminu przewidziano, że przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z Funduszu. Podstawą przyznania świadczenia socjalnego zgodnie z § 1 pkt 10 regulaminu był wniosek osoby uprawnionej, który składany był do Komisji Socjalnej w przewidzianych w tym regulaminie i podanych do powszechnej wiadomości formach i terminach. Wniosek ten miał być udokumentowany zgodnie z postanowieniami regulaminu. Zgodnie z § 1 pkt 8 regulaminu przyznawanie środków z ZFŚS osobom uprawnionym dokonywane było w ramach prac Komisji Socjalnej, w skład której wchodziła przedstawicielka funkcjonująca u płatnika organizacji związkowych. W celu ustalenia wysokości dochodu na jedną osobę w rodzinie wnioskodawca obowiązany był przedstawić zaświadczenie o dochodach. Wzór zaświadczenia o dochodach rodziny zawierał załącznik nr 1 do regulaminu. W zaświadczeniu o dochodach rodziny należało wymienić wszystkich członków swojej rodziny, podać wiek dzieci, nazwę szkoły do której dziecko uczęszcza, stopień pokrewieństwa do wnioskodawcy, źródła i wysokość dochodu, oraz potwierdzenie dochodu.

Regulamin w § 3 określał cele, na które mogą być przeznaczone środki funduszu, a mianowicie:

1. wypoczynek: pracowniczy (świadczenia weekendowe), dzieci i młodzieży, dodatkowe świadczenia rozliczeniowe;
2. imprezy okolicznościowe i inne świadczenia (paczki świąteczne dla dzieci, dofinansowanie do pobytu dziecka w żłobku lub przedszkolu, inne imprezy);
3. bezzwrotna pomoc finansowa.

W § 5 regulaminu z 2012 roku określono zasady przyznawania i finansowania wypoczynku pracowniczego – tzw. wypoczynku weekendowego. Zgodnie z § 5 pkt 3 warunkiem otrzymania tego świadczenia było:

- a) pozostawania w stosunku pracy w (...) sp. z o.o. Oddział R. w R. minimum 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym wypłacane jest świadczenie oraz pozostawanie w dniu wypłaty świadczenia w stosunku pracy;
- b) złożenie w wymaganym terminie stosownego wniosku o przyznanie świadczenia.

We wniosku tym powinny być wskazane dochody określone w załączniku nr 2 do regulaminu ZFŚS, tj. dochody brutto osiągnięte przez wszystkich członków rodziny wnioskodawcy uprawnionych do korzystania z Funduszu bez nagród jubileuszowych otrzymywanych u płatnika, dochody z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i współpracy przy prowadzeniu tej działalności w wysokości nie niższej niż najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne obowiązujące osoby ubezpieczone oraz dochody z działalności rolniczej obliczane na podstawie Obwieszczenia Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie wysokości przeciętnego dochodu z pracy indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 hektara przeliczeniowego, udokumentowane aktualnym nakazem podatkowym.

Wysokość świadczenia weekendowego uzależniono od dochodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia na jednego członka rodziny i wyliczano jako iloczyn kwoty bazowej i współczynnika zależnego od dochodów, określonego w tabeli stanowiącej załącznik nr (...) do Regulaminu ZFŚS. Jeżeli dochód w rodzinie uprawnionego nie przekraczał kwoty minimalnego wynagrodzenia na jedną osobę to uprawniony otrzymywał wyższe świadczenie w wysokości 1.1 kwoty bazowej, a jeśli przekraczał w wysokości 0,9 kwoty bazowej. W punkcie 8 § 5 Regulaminu zastrzeżono, że wnioski niespełniające wymogów formalnych nie będą przyjmowane i rozpatrywane. Wnioski każdorazowo były sprawdzane pod względem formalnym i rozpatrywane przez Komisję socjalną.

(dowód: regulamin z 2012 roku k. 15-23 z załącznikami k. 24-27 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

W dniu 30 listopada 2012 roku na spotkaniu pracodawcy z przedstawicielami związków zawodowych ustalono, że kwota pochodząca ze spłat pożyczek zostanie wypłacona pracownikom wraz z wypłatą listopadową. Zgodnie podjęto decyzje, że wartość wypłaconego świadczenia będzie zróżnicowana o kwotę 50 złotych, a mianowicie w przypadku pracowników, których dochody na jednego członka rodziny wynoszą więcej niż wysokość minimalnego wynagrodzenia wysokość wypłaconego świadczenia będzie wynosiła 1.450 złotych natomiast w przypadku pracowników, których dochody na jednego członka rodziny nie przekraczają wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę wartość wypłaconego świadczenia będzie wynosiła 1.500 złotych.

W marcu 2013 roku prawie wszyscy zatrudnieni pracownicy złożyli wnioski o wypłatę świadczenia weekendowego w wysokości najniższej bez wyliczania dochodu na jedną osobę. Tylko jedna osoba – G. B. złożył wniosek o wypłatę świadczenia w wysokości wynikającej z wyliczenia dochodu uzyskanego w (...) sp. z o.o. –gospodarstwo jednoosobowe, załączając zaświadczeni o dochodach uzyskanych w 2012 roku.

(okoliczności niesporne)

W dniu 29 marca 2013 roku Komisja Socjalna, w skład której wchodziła Przewodnicząca – A. K. oraz przedstawiciele związków zawodowych – (...), S. F. G. Ś., W. P. oraz A. S., rozpatrywała 94 wnioski pracowników o przyznanie świadczenia weekendowego. Zgodnie protokołem wszystkie złożone wnioski spełniły wymogi regulaminowe do przyznania świadczenia, dlatego komisja wnioskowała o przyznanie świadczenia wszystkim uprawnionym, zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie i w wysokości wynikającej z wykazu stanowiącego załącznik – tylko dla jednego pracownika G. B. – 660 złotych, a dla pozostałych w kwocie 540 złotych.

(dowód: protokół z posiedzenia Komisji Socjalnej z dnia 29 marca 2013 roku k. 29, załącznik k. 31-36 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

W kwietniu 2013 roku 93 pracowników otrzymało świadczenie weekendowe w kwotach po 540 złotych, zaś jeden pracownik – G. B. w kwocie 660 złotych.

(okoliczność niesporna)

W dniu 20 maja 2013 roku na spotkaniu pracodawcy z przedstawicielami związków zawodowych ustalono, iż z wynagrodzeniem za maj 2013 roku zostanie wypłacone świadczenie weekendowe dla pracowników oddziału. Uprawnionymi do otrzymania w/w świadczenia mieli być pracownicy spółki, którzy pozostawali w stosunku pracy minimum 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym miało być wypłacone świadczenie socjalne oraz posiadający status pracownika w miesiącu maju 2013 roku. Wysokość świadczenia miała być uzależniona od dochodu na członka rodziny i miała być wyliczana jako iloczyn kwoty bazowej i współczynnika zależnego od dochodów (do 1-krotnego minimalnego wynagrodzenia współczynnik miał wynosić 1,1; powyżej 1 – krotnego minimalnego wynagrodzenia współczynnik wynosić miał 0,9). Kwota bazowa została ustalona na poziomie 1200 złotych, odpowiednio wg współczynników świadczenie wypłacone miało być w wysokościach: 1320 złotych brutto i 1080 złotych brutto. Na spotkaniu tym, dla potrzeb formalnych zmieniono formę wniosku o wypłatę świadczenia weekendowego, którego wzór stanowił załącznik nr(...)do protokołu. Zgodnie z nowym wzorem uprawniony mógł nie załączać do wniosku zaświadczenia o dochodach rodziny jeżeli wnosił o wypłatę świadczenia weekendowego w wysokości najniższej bez wyliczania dochodu na jedną rodziną w rodzinie.

(okoliczności niesporne)

W maju 2013 roku prawie wszyscy zatrudnieni u płatnika pracownicy złożyli wnioski o wypłatę świadczenia weekendowego w wysokości najniższej bez wyliczania dochodu na jedną osobę. Tylko dwie osoby – G. B. i J. P. złożyli wnioski o wypłatę świadczeń weekendowych w wysokości wynikającej z wyliczenia dochodu na jedną osobę w rodzinie, załączając do wniosku zaświadczenia o dochodach rodziny uzyskanych w 2012 roku.

(okoliczność niesporna)

Komisja socjalna obradująca w dniu 31 maja 2013 roku (w skład której wchodziła Przewodnicząca – A. K. oraz przedstawiciele związków zawodowych – (...), S.F. G. Ś., W. P. oraz A. S.) rozpatrywała 94 wnioski pracowników o przyznanie świadczenia weekendowego. Zgodnie protokołem wszystkie złożone wnioski spełniły wymogi regulaminowe do przyznania świadczenia, dlatego komisja wnioskowała o przyznanie świadczenia wszystkim uprawnionym, zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie i w wysokości wynikającej z wykazu stanowiącego załącznik – tylko dla dwóch pracowników G. B. i J. P. – 1.320 złotych, a dla pozostałych w kwocie 1.080 złotych.

(dowód: protokół z posiedzenia Komisji Socjalnej z dnia 31 maja 2013 roku k. 37, załącznik k. 39-43 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

W czerwcu 2013 roku 92 pracowników otrzymało świadczenie weekendowe w kwotach po 1.080 złotych, a dwóch pracowników w kwotach po 1.320 złotych.

(okoliczności niesporne)

Dla pracowników Oddziału w R. świadczenia weekendowe były podstawowymi świadczeniami z ZFŚS. Wypłata tych świadczeń obejmowała przeważającą część środków Funduszu Socjalnego w Oddziale. Średnia wieku pracowników wynosiła tam około 50 lat.

Nie było obowiązku by pracownik wyjechał na weekend, aby otrzymać świadczenie weekendowe. Pracownicy nie zgłaszali nigdy żadnych skarg odnośnie podziału środków z funduszu. Pracownicy twierdzili, że ich sytuacja materialna i rodzinna jest zblizona.

Świadczenia weekendowe nie były formą ekwiwalentu za wykonaną pracę i były wypłacane według listy płac. Świadczenia weekendowe były wypłacane: pierwsze na początku wakacji w celu wsparcia finansowego wypoczynku letniego, druga transza była wypłacana najczęściej przed Świętami Bożego Narodzenia.

(dowód: zeznania świadków L. W. i A. N. k. 951 odwrót – k. 952 odwrót oraz A. G. k. 953 odwrót – k. 954 w aktach sprawy)

W okresie od 9 września 2013 roku do dnia 10 października 2013 roku organ rentowy przeprowadził u płatnika kontrolę, która wykazała, że płatnik przy przyznawaniu pracownikom w latach 2011-2013 świadczeń weekendowych oraz dodatkowego świadczenia socjalnego, nie otrzymał, ani też nie żądał od pracowników podania informacji umożliwiających przeprowadzenie indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej każdego z tych pracowników. Tylko dwóch pracowników przedłożyło dokumentację o sytuacji materialnej rodziny, pozostali pracownicy natomiast złożyli wnioski o wypłatę świadczeń w wysokości najniższej – bez wyliczenia dochodu na jedną osobę w rodzinie.

(dowód: protokół kontroli k. 47-87, aneks do protokołu kontroli k. 89-90 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

W dniu 25 października 2013 roku płatnik składek zgłosił zastrzeżenia i wyjaśnienia do protokołu kontroli.

(dowód: zastrzeżenia k. 91-104 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

Organ rentowy częściowo uwzględnił zgłoszone zastrzeżenia i w dniu 8 listopada 2013 roku wydał aneks nr (...) do protokołu kontroli z dnia 10 października 2013 roku.

(dowód: aneks nr (...) k. 111, załączniki nr 1 k. 113, załącznik nr 2 k. 114 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

Płatnik zgłosił kolejne zastrzeżenia do protokołu kontroli z dnia 10 października 2013 roku uzupełnionego aneksem z dnia 23 października 2013 roku.

(dowód: zastrzeżenia k. 115-117 w aktach głównych ZUS załączonych do sprawy VU 320/14 tut. Sądu)

Mając na uwadze wyniki kontroli ZUS wydał zaskarżone w niniejszej sprawie decyzje. Płatnik nie kwestionował rachunkowych wyliczeń podstaw wymiaru składek ustalonych przez ZUS w zaskarżonych decyzjach, a jedynie twierdził, że sporne świadczenia jako świadczenia socjalne nie powinny być wliczane do podstawy wymiaru składek.

(okoliczność niesporna)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Kwestia sporna w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy przyznane zainteresowanym pracownikom w spornych okresach przez pracodawcę świadczenia weekendowe i dodatkowe świadczenia socjalne z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowiły przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, czy też były to świadczenia socjalne, które nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników podlegających, z mocy art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i z mocy art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ww. ustawy ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu, a także ubezpieczeniu zdrowotnemu w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2008r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

Należy zauważyć, że organ rentowy na podstawie art. 41 ust. 13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest uprawniony do kwestionowania wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składki, jeżeli okoliczności sprawy wskazują na to, że nie są one zgodne stanem faktycznym.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 w zw. z art. 20a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt 9 i pkt 10 tej ustawy. Stosownie do powołanego wyżej punktu 9 art. 4 – użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m. in. zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zgodnie zaś z art. 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób.

W świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2012r., poz. 361) za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za nie wykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Treść art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, nie pozostawia żadnych wątpliwości, że wartość środków pieniężnych, które pracownicy płatnika uzyskali w latach 2011-2013 tytułem świadczeń weekendowych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚS), stanowi przychód tych pracowników.

Niektóre przychody są zwolnione z podstawy wymiaru składek. Katalog przychodów, które nie stanowią podstawy wymiaru składek określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.). I tak, zgodnie z treścią § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia, podstawy wymiaru składek nie stanowią, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń

socjalnych. Zważywszy, że przepis § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia ma charakter wyjątku od ogólnej zasady podlegania obowiązkowi składkowemu każdego przychodu, to na skarżącym – a nie organie rentowym – spoczywał ciężar dowodu, że wypłacane pracownikom świadczenia weekendowe mieściły się w granicach pomocy finansowej.

Definicję działalności socjalnej zawiera art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn. Dz. U. z 2012r, poz. 592 ze zm.), zgodnie z którym działalność socjalna to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje jednoznacznie, iż skarżący w latach 2011-2012 wypłacił z ZFŚS wszystkim pracownikom świadczenia w takiej samej wysokości, a mianowicie w grudniu 2011 roku świadczenie weekendowe w kwotach po 850 złotych oraz w styczniu 2012 roku dodatkowe świadczenie socjalne w kwotach po 885 złotych. Natomiast w 2013 roku skarżący wypłacił z ZFŚS świadczenia weekendowe w kwietniu – 93 pracownikom w kwotach po 540 złotych oraz 1 pracownikowi w kwocie 660 złotych, a w czerwcu – 92 pracownikom w kwotach po 1.080 złotych oraz 2 pracownikom w kwotach po 1.320 złotych.

Poza sporem pozostaje, że świadczenia te zostały wypłacone przez płatnika ze środków przeznaczonych na cele socjalne. Były to bowiem środki pochodzące z odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, zgromadzone na odrębnym rachunku bankowym. Nie ulega także wątpliwości, że wypłacone świadczenia stanowiły dla pracowników pomoc finansową, a zatem mieściły się w ramach szeroko pojętej działalności socjalnej. Nie mniej zakwalifikowanie danego świadczenia przyznawanego w ramach funduszu świadczeń socjalnych, jako mieszczącego się w ustawowej definicji działalności socjalnej, nie oznacza automatycznie, że wypłacone świadczenie realizuje cele socjalne. O tym, czy świadczenia wypłacane z funduszu świadczeń socjalnych realizują cele socjalne decyduje treść art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Z treści tego przepisu wynika zaś, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Wprawdzie zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, w myśl art. 8 ust. 2 ustawy, określa pracodawca w regulaminie, ale musi przy tym bezwzględnie uwzględniać treść ust. 1 art. 8 ustawy. Pracodawca nie może zatem ustalić zasad i warunków korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu według dowolnie wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, że przyznawanie tych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu zostało uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Obowiązujący u danego pracodawcy regulamin, który szczegółowo określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu nie może być sprzeczny z treścią art. 8 ust. 1 ustawy. O tym zatem czy dane świadczenie wypłacone z funduszu świadczeń socjalnych spełnia kryterium socjalne nie decyduje wyłącznie to, czy świadczenie jest finansowane ze środków Funduszu oraz jego cel (pomoc pracownikom), ale także to czy zostało ono uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych u płatnika w okresie od 1 września 2011 roku do 31 maja 2012 roku były regulowane Regulaminem z 2011 roku uchwalonym przez (...) Spółkę z o.o. Oddział R. w uzgodnieniu z działającymi u niego organizacjami związkowymi. Natomiast od dnia 1 czerwca 2012 roku zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych u płatnika określał nowy Regulamin z 2012 roku uzgodniony również przez płatnika wraz z działającymi u niego organizacjami związkowymi.

Osobami uprawnionymi do korzystania z ZFŚS u płatnika na podstawie ww. Regulaminów byli pracownicy zatrudnieni w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy, po przepracowaniu u pracodawcy jednego roku oraz członkowie ich rodzin, a także emeryci i renciści oraz członkowie rodzin pracowników zmarłych w trakcie zatrudnienia u pracodawcy. Wysokość udzielonych świadczeń socjalnych zależała od ilości środków zgromadzonych na rachunku Funduszu oraz od kwot przeznaczonych na finansowanie poszczególnych celów zapisanych w rocznym preliminarzu wydatków.

Zgodnie z § 2 Regulaminu z 2011 roku środki funduszu mogły być przeznaczone m. in. na wypoczynek pracowniczy.

Jeśli chodzi o wypoczynek pracowniczy, to uprawniony pracownik wnioskodawcy mógł otrzymać ekwiwalent pieniężny jako dofinansowanie do wypoczynku weekendowego (punkt 5.1 § 2 regulaminu). Wysokość i terminy wypłat ekwiwalentu pieniężnego na wypoczynek weekendowy, każdorazowo miały być uzgadniane ze związkami zawodowymi, a protokół uzgodnień miał być podstawą realizacji świadczenia. Kwota ekwiwalentu pieniężnego miała być zróżnicowana i zależeć od faktu pobierania zasiłku rodzinnego lub pielęgnacyjnego przez uprawnionego pracownika. Regulamin z 2011 roku był podstawą wypłaty zainteresowanym zakwestionowanych przez ZUS świadczeń weekendowych w grudniu 2011 roku oraz dodatkowych świadczeń socjalnych w styczniu 2012 roku.

Także regulamin z 2012 roku w § 3 określał cele, na które mogą być przeznaczone środki funduszu. Jednym z nich był wypoczynek pracowniczy w postaci świadczeń weekendowych.

Przyznanie wszystkich ww. ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależniono w Regulaminie z 2012 roku od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych (§1 pkt 10 regulaminu). W celu ustalenia wysokości dochodu na jedną osobę w rodzinie wnioskodawca obowiązany był przedstawić zaświadczenie o dochodach, w którym należało wymienić wszystkich członków swojej rodziny, podać wiek dzieci, nazwę szkoły do której dziecko uczęszcza, stopień pokrewieństwa do wnioskodawcy, źródła i wysokość dochodu oraz potwierdzenie dochodu. Przyznawanie świadczeń z Funduszu osobom uprawnionym zgodnie z regulaminem należało do komisji socjalnej, w skład której wchodziłi przedstawiciele funkcjonujących u pracodawcy organizacji związkowych. Podstawą przyznania świadczeń z Funduszu był wniosek osoby uprawnionej, który należało złożyć do komisji socjalnej w przewidzianej regulaminem formie i terminie.

Również pracownik, który chciał skorzystać z dofinansowania do wypoczynku pracowniczego (świadczenia weekendowego) w myśl § 5 Regulaminu z 2012 roku musiał złożyć wniosek o przyznanie tego świadczenia, w którym będą wskazane dochody jego rodziny określone w załączniku nr 2, tj. dochody brutto osiągnane przez wszystkich członków rodziny wnioskodawcy uprawnionych do korzystania z Funduszu bez nagród jubileuszowych otrzymywanych u płatnika, dochody z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i współpracy przy prowadzeniu tej działalności w wysokości nie niższej niż najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne obowiązujące osoby ubezpieczone oraz dochody z działalności rolniczej obliczane na podstawie Obwieszczenia Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie wysokości przeciętnego dochodu z pracy indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 hektara przeliczeniowego, udokumentowane aktualnym nakazem podatkowym.

Wysokość świadczenia weekendowego uzależniono od dochodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia na jednego członka rodziny i wyliczano jako iloczyn kwoty bazowej i współczynnika zależnego od dochodów, określonego w tabeli stanowiącej załącznik nr 2 do Regulaminu ZFŚS. Jeżeli dochód w rodzinie uprawnionego nie przekraczał kwoty minimalnego wynagrodzenia na jedną osobę to uprawniony otrzymywał wyższe świadczenie w wysokości 1.1 kwoty bazowej, a jeśli przekraczał w wysokości 0, 9 kwoty bazowej. W punkcie 8 § 5 Regulaminu zastrzeżono, że wnioski niespełniające wymogów formalnych nie będą przyjmowane i rozpatrywane. Wnioski każdorazowo były sprawdzane pod względem formalnym i rozpatrywane przez Komisję socjalną.

Wzór zaświadczenia o dochodach, który był podstawą wypłaty świadczenia weekendowego uległ zmianie w dniu 20 maja 2013 roku. Wówczas bowiem na spotkaniu pracodawcy z przedstawicielami związków zawodowych dla potrzeb formalnych przyjęto wnioski o wypłatę świadczenia weekendowego z ZFŚS, zgodnie którym uprawniony mógł nie załączać do wniosku zaświadczenia o dochodach rodziny jeżeli wnosił o wypłatę świadczenia weekendowego w wysokości najniższej bez wyliczania dochodu na jedną rodziną w rodzinie. Regulamin z 2012 roku był podstawą wypłaty zainteresowanym świadczeń weekendowych w kwietniu 2013 roku i czerwcu 2013 roku.

Każdy z obowiązujących u płatnika w spornym okresie regulaminów przewidywał więc wypłatę z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych świadczenia weekendowego jako dofinansowania do wypoczynku pracowniczego. Regulaminy wprowadzały też kryterium, od którego spełnienia zależała wysokość przyznawanego świadczenia. I tak,

regulamin z 2011 roku uzależniał wysokość świadczenia weekendowego od faktu pobierania przez pracownika zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego, a regulamin z 2012 roku od tego, czy dochód na jednego członka rodziny pracownika przekraczał czy nie minimalne wynagrodzenie.

W ocenie Sądu pod względem formalnym regulaminy obowiązujące w spornym okresie u płatnika były zgodne z treścią art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Potwierdza to też załączona do odwołania przez płatnika, sporządzona na jego wniosek, prywatna opinia prawna.

Nie oznacza to jednak, jak chce skarżący, że rozdysponowanie środków zgromadzonych na odrębnym rachunku bankowym Funduszu na cele socjalne wymienione w regulaminie w oparciu o przyjęte w nim kryterium przemawia za zasadnością odwołania. O tym czy środki Funduszu zostały rozdysponowane zgodnie z kryterium socjalnym decyduje bowiem sytuacja życiowa, rodzinna i materialna osób uprawnionych (art. 8 ust. 1 cyt. wyżej ustawy). Oznacza to, że przyjęte kryterium socjalne musi odnosić się nie do jakiegokolwiek sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, ale do sytuacji zatrudnionych u płatnika pracowników. Kryterium socjalne musi być dostosowane do uprawnionej grupy w taki sposób, aby różna sytuacja życiowa, rodzinna, materialna poszczególnych osób wchodzących w skład tej samej grupy (pracowników płatnika) powodowała różną wysokość świadczeń, które otrzymują z Funduszu. W celu ustalenia i wyboru właściwego kryterium socjalnego pracodawca powinien przed dystrybucją świadczeń socjalnych ustalić sytuację życiową, rodzinną i materialną swoich pracowników. Następnie zaś do tak ustalonej sytuacji dobrać kryterium, które zróżnicuje przyznaną im z Funduszu pomoc. Przy czym prawidłowe ustalenie sytuacji materialnej dotyczącej posiadanych zasobów majątkowych i uzyskiwanych dochodów, sprowadza się nie tylko do ustalenia wysokości wynagrodzenia pracownika zatrudnionego u płatnika, ale dotyczy wszystkich osób, z którymi ten pracownik prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Z kolei sytuacja rodzinna to przede wszystkim liczba członków rodziny, z którymi pracownik prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Natomiast sytuacja życiowa to szczególne okoliczności, które spotykają w pewnych okresach życia człowieka powodując jej pogorszenie, np. w związku z chorobą, śmiercią członka rodziny, utratą mieszkania, utratą pracy. Dopiero te wszystkie informacje pozwalają w prawidłowy sposób ustalić kryterium socjalne, którym powinien kierować się płatnik dokonując dystrybucji spornych świadczeń z funduszu socjalnego.

Z zeznań świadka L. W., która uczestniczyła w spotkaniu ze stroną społeczną przed wypłatą świadczeń z Funduszu w grudniu 2011 roku jako kierownik działu płac oraz zeznań świadka A. G. wynika, że większość zatrudnionych u płatnika składek pracowników, to osoby przejęte od poprzednika prawnego Spółki z o.o. (...). Są to osoby w wieku około 50-60 lat o zbliżonych wysokich dochodach. Jest to najlepiej zarabiająca grupa w Spółce z o.o. (...). Płatnik oraz związki zawodowe – jak wynika z zeznań A. N. (przedstawiciela związku zawodowego) oraz A. G. mieli rozeznanie w sytuacji materialnej i rodzinnej pracowników.

Pomimo to pracodawca wraz ze związkami zawodowymi na spotkaniu w grudniu 2011 roku uzależnili wysokość świadczenia weekendowego wypłaconego z Funduszu w grudniu 2011 roku od faktu pobierania przez pracownika zasiłku rodzinnego lub zasiłku opiekuńczego. Takie bowiem kryterium socjalne obowiązywało u poprzednika prawnego płatnika w firmie (...). Wiązało się to z tym, że strona związkowa chciała zachować takie same uprawnienia pracowników jak w poprzedniej firmie. O ile jednak w firmie (...), to kryterium mogło być odpowiednim dla zatrudnionych tam osób, jeżeli różnicowało przyznawane świadczenia socjalne, to z góry było wiadomym – z uwagi na grupę przejętych pracowników – że u płatnika to kryterium nie doprowadzi do zróżnicowania przyznawanych świadczeń. Nikt bowiem z przejętych pracowników nie był uprawniony do zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego. Aby to stwierdzić nie trzeba było nawet czekać do wypłaty świadczenia weekendowego w grudniu 2011 roku. Takie wnioski można bowiem było wyciągnąć chociażby z analizy akt osobowych przejętych przez płatnika pracowników.

W związku z powyższym w grudniu 2011 roku pracodawca wypłacił świadczenia weekendowe wszystkim pracownikom w tej samej wysokości 850 złotych. Świadczenie to zostało wypłacone na podstawie ustnie złożonego wniosku i ustnie przekazanej informacji, że pracownik nie pobiera zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego. Wyższe o 50 złotych świadczenie weekendowe, bo w kwocie 900 złotych było przewidziane dla tych osób, które pobierały zasiłek rodzinny lub opiekuńczy, ale takich osób u płatnika nie było.

Kolejnym świadczeniem, które pracodawca wypłacił na podstawie tych samych grudniowych uzgodnień zawartych w protokole nr (...) było dodatkowe świadczenie socjalne w wysokości 885 złotych dla wszystkich pracowników (świadczenie to zostało wypłacone w styczniu 2012 roku). Obowiązujący u pracodawcy regulamin w ogóle nie przewidywał takiego świadczenia, a jego wypłata nastąpiła automatycznie, bez próby jakiegokolwiek analizy sytuacji rodzinnej, materialnej i osobistej pracowników.

Również wprowadzone w 2012 roku wraz z nowym regulaminem kryterium minimalnego dochodu na jednego członka w rodzinie uprawnionego pracownika nie doprowadziło do wystarczającego zróżnicowania wypłaconych w kwietniu 2013 roku i czerwcu 2013 roku świadczeń weekendowych, aby można je uznać za kryterium socjalne w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Tylko bowiem jeden pracownik w kwietniu 2013 roku, otrzymał wyższe świadczenie weekendowe, a w czerwcu 2013 roku dwóch pracowników.

Zdaniem Sądu przyjęte przez pracodawcę przy wypłacie spornych świadczeń w latach 2011-2012 kryterium, to jest fakt pobierania zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego, jak i w 2013 roku, to jest dochód w wysokości minimalnego wynagrodzenia na jednego członka rodziny nie doprowadziło do wystarczającego zróżnicowania wysokości wypłaconych pracownikom świadczeń weekendowych.

Pokreślić trzeba, że kryterium różnicujące wysokość świadczeń z Funduszu powinno być ustalone na skutek analizy indywidualnej sytuacji materialnej i rodzinnej zatrudnionych u płatnika pracowników i dostosowane do tej sytuacji. A tak w przedmiotowej sprawie się nie stało.

Kryterium pobierania zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego obowiązujące przy wypłacie świadczeń w grudniu 2011 roku i styczniu 2012 roku nie było przyjęte po indywidualnej analizie sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej uprawnionych pracowników, ale zostało przejęte automatycznie z regulaminu obowiązującego w poprzedniej firmie (...). Przed wypłatą świadczeń w grudniu 2011 roku i styczniu 2012 roku nikt nie analizował sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej poszczególnych pracowników. Co więcej sytuacja ta – wobec faktu nie pobierania przez pracowników płatnika zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego – nie miała jakiegokolwiek wpływu na wysokość wypłaconych zainteresowanym świadczeń.

Również przed wypłatą świadczeń weekendowych w kwietniu 2013 roku oraz czerwcu 2013 roku komisja socjalna nie analizowała indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej wszystkich uprawnionych pracowników. Tylko bowiem jeden pracownik (G. B.) przed wypłatą świadczenia weekendowego w kwietniu 2013 roku złożył zaświadczenie o wysokości dochodów na jednego członka swojej rodziny w sposób wymagany regulaminem, a przed wypłatą świadczenia weekendowego w czerwcu 2013 roku takie zaświadczenie złożyło tylko dwóch pracowników (J. P. i G. B.). Pozostali pracownicy nie załączyli do wniosku o wypłatę świadczenia weekendowego zaświadczenia o dochodach swojej rodziny, wnosząc o wypłatę tego świadczenia w wysokości najniższej – bez wyliczania dochodu na jedną osobę w jego rodzinie, choć zgodnie z obowiązującym u płatnika regulaminem z 2012 roku mieli taki obowiązek. Pracownicy ograniczyli się do złożenia oświadczenia, że dochód na jednego członka w ich rodzinie przekracza kwotę minimalnego wynagrodzenia.

Dopiero przy wypłacie świadczenia weekendowego w czerwcu 2013 roku pracownicy byli uprawnieni do wnioskowania o wypłatę świadczenia weekendowego bez wyliczania dochodu na jednego członka rodziny. Mimo to pracownicy nie wskazywali we wnioskach o wypłatę świadczenia weekendowego dochodów swojej rodziny nie tylko przed wypłatą świadczenia weekendowego w czerwcu 2013 roku, ale także przed wypłatą świadczenia weekendowego w kwietniu 2013 roku, gdy taki obowiązek był na nich nałożony. Tak wypełnione przez pracowników wnioski o wypłatę świadczeń weekendowych wypłaconych w kwietniu 2013 roku nie spełniały zatem nawet wymogów formalnych, co oznacza że zgodnie z § 5 pkt 8 regulaminu z 2012 roku nie powinny być przyjmowane i rozpatrywane. Pomimo to komisja socjalna w protokole z dnia 29 marca 2013 roku zaakceptowała wszystkie złożone wnioski, stwierdzając że spełniły one wymogi regulaminowe do przyznania świadczenia, co nie było zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy.

Jednocześnie należy zauważyć, że regulamin z 2012 roku pomimo wprowadzenia nowego formularza wniosku o wypłatę świadczenia weekendowego nie uległ w tym zakresie zmianie. W regulaminie tym nadal wysokość świadczenia weekendowego była uzależniona od dochodu na członka rodziny (§ 5 pkt 6), a w celu ustalenia wysokości dochodu na jedną osobę w rodzinie wnioskodawca obowiązany był przedstawić zaświadczenie o dochodach (§ 1 pkt 11). Wymogu tego nie spełnia złożenie oświadczenia, że dochód w rodzinie na jednego członka przekracza minimalne wynagrodzenia.

Dlatego też ustalenia pracodawcy i związków zawodowych zawarte w protokole (...), które zezwalały na przyznawanie świadczenia weekendowego bez wyliczania dochodu na jednego członka rodziny, jako sprzeczne z treścią regulaminu z 2012 roku oraz przepisem art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, należało uznać za bezskuteczne.

Reasumując należy stwierdzić, że przyjęte przez płatnika kryterium wypłaty spornych świadczeń z ZFŚS (pobieranie zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego oraz minimalne wynagrodzenie na jednego członka rodziny) nie miały charakteru socjalnego jak tego wymaga art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS.

Nie miały one bowiem na celu zróżnicowania wypłaty świadczeń weekendowych u płatnika, wręcz przeciwnie miały doprowadzić do przyznania wszystkim pracownikom bez względu na ich faktyczną sytuację rodzinną, majątkową i osobistą takich samych świadczeń.

O ile można się zgodzić, że socjalny charakter świadczenia nie zależy od sposobu analizy sytuacji materialnej, rodzinnej lub życiowej uprawnionych do korzystania z ZFŚS, jak wynika z prywatnej opinii załączonej do akt sprawy, o tyle zawsze zależy on od wyniku tej analizy. Płatnik może w różny sposób analizować sytuację pracowników, ale wynik tej analizy musi doprowadzić do wypracowania kryterium socjalnego, czyli takiego które będzie dostosowane do sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej pracowników, czego w niniejszej sprawie zabrakło.

Mimo zatem, że wypłacone w oparciu o kryterium pobierania zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego świadczenia weekendowe oraz kryterium minimalnego dochodu na jednego członka rodziny miały oparcie w obowiązujących u płatników Regulaminach, to z uwagi na brak charakteru socjalnego przyjętego kryterium, należy uznać za sprzeczne z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS. Regulamin jako akt niższej niż ustawa rangi nie może być z nią sprzeczny. Treść regulaminu sprzeczna z ustawą jest nieważna. W miejsce nieważnych postanowień regulaminu wchodzi przepisy art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS.

Płatnik jako gospodarujący środkami funduszu, nie może dokonać podziału środków z funduszu na działalność socjalną w postaci ulgowych świadczeń weekendowych oraz przyznać tych świadczeń poszczególnym uprawnionym pracownikom w oderwaniu od kryterium socjalnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z ZFŚS, nawet jeżeli pozwala mu na to treść obowiązującego u niego regulaminu. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest bowiem ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Regulaminy wprowadzające takie kryterium (zasiłek rodzinny o opiekuńczy oraz minimalny dochód na członka rodziny), nie były dostosowane do potrzeb pracowników zatrudnionych u płatnika, gdyż nie realizowało kryterium socjalnego, to jest nie różnicowało pomocy.

Nie powinno budzić wątpliwości, że świadczenia z funduszu powinni uzyskiwać ci pracownicy, których sytuacja socjalna jest najgorsza, a ci których sytuacja życiowa, rodzinna i materialna została uznana za dobrą mogą otrzymać z tego funduszu świadczenia w niższej wysokości, ale też mogą ich w ogóle nie otrzymać. Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Zgromadzony materiał dowodowy wykazał, iż płatnik nie dokonał indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i majątkowej każdego z uprawnionych do uzyskania spornych ulgowych świadczeń socjalnych, do czego był

zobligowany treścią art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz treścią regulaminu (...) z 2012 roku. Przyznanie więc przez płatnika składek spornych świadczeń bez indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników odbyło się z naruszeniem § 1 pkt 11 obecnie obowiązującego regulaminu oraz art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Nie zmienia tego okoliczność, że przyznanie spornych świadczeń odbyło się za wiedzą i zgodą związków zawodowych. Płatnik składek administrując funduszem socjalnym, nie może bowiem czynić tego z pominięciem ustawy i w konsekwencji przez swoje działania uszczuplać zasoby tego funduszu, nawet jeśli odbyłoby się to przy pełnej aprobacie, a nawet na wniosek przedstawicieli związków zawodowych (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 marca 2011 roku, III AUa 541/2010 i z dnia 11 czerwca 2013 roku, III AUa 324/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 roku, I UK 140/12, L.).

Sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z regulaminu, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2012 roku, I UK 140/12, Legalis). Zgodnie bowiem z dotychczasową linią orzecniczą Sądu Najwyższego od konieczności opłacania składek na ubezpieczenia zwolnione są tylko takie wypłaty z zakładowego funduszu socjalnego, których dokonano z zastosowaniem kryterium socjalnego, tj. z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2012 roku, I UZ 15/12, Legalis). Pomoc z ZFŚS musi być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2009 roku, I UK 121/09, OSN 2011/9-10/ 133).

W świetle powyższego należało uznać, że sporne świadczenia nie miały charakteru socjalnego, a co za tym idzie, że stanowią one dodatkowe wynagrodzenie pracownika, czyli przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Nie zachodzi tu przy tym wyłączenie przewidziane w § 2 ust. 1 pkt 19 ww. rozporządzenia. (por. też wyroki z 16 sierpnia 2005 roku, I PK 12/05, OSNP 2006/11-12/182 i z dnia 16 września 2009 roku, I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 października 2011 roku, III AUa 851/11, OSA B. 2011/2-3/82, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 marca 2011 roku, III AUa 541/2010, OSA 2012/3/5 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2013 roku, III AUa 324/13).

W ocenie Sądu chybnym jest zarzut skarżącego, że przepisy ww. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dnia 18 grudnia 1998 roku nie wymagają, aby świadczenia z ZFŚS zostały przez pracodawcę przyznane pracownikom zgodnie z ustawą o ZFŚS. Rozporządzenie jako akt podwykonawczy nie może być bowiem sprzeczne z ustawą, która jest aktem wyższej rangi. Wbrew zresztą zarzutom płatnika, z treści tego rozporządzenia nie wynika, aby określało ono szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w oderwaniu od ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia wyraźnie stanowi, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Użyty w tym przepisie zwrot „na cele socjalne” oznacza, że tylko te środki wydatkowane w ramach ZFŚS nie stanowią podstawy wymiaru składek, które realizują cele socjalne. Z kolei cele socjalne są realizowane wówczas, gdy ulgowe świadczenia są przyznawane pracownikom po analizie sytuacji materialno-życiowej uprawnionego, jak tego wymaga art. 8 ust 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Końcowej oceny nie zmienia prywatna opinia załączona do akt sprawy. Opinia taka jako dowód prywatny stanowi wyłącznie dowód na to, że osoba która ją sporządziła złożyła oświadczenie zawarte w jej treści. Co więcej opinia ta

dotyczy wykładni przepisów prawa, a tych Sąd władny jest dokonywać samodzielnie. Sąd w niniejszej sprawie nie jest związany opinią co do wykładni przepisów prawa.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, uznał odwołania za nieuzasadnione i na podstawie art. 477 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.